

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 689 STRAIPSNIO
PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO
NR. IX-2112 33, 63, 64, 95, 102, 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106,
110 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-2805 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai vykdant Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymo 7 straipsnyje nurodytą valstybės išdo funkciją, t. y. užtikrinant Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų tvarkomų sąskaitų tvarkymą, mokėjimo operacijų atlikimą, valiutos keitimo operacijų apdorojimą, organizacinių ir techninių priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos atlikti įstaigų tvarkomų sąskaitų valdymo ir mokėjimo operacijas įstaigoms ir prireikus kitiems subjektams, teikimą, naudojamas Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemos Valstybės išdo konsoliduoto sąskaitų valdymo posistemis (toliau – VIKSVA). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 30 „Dėl įstaigų valdomų lėšų perkėlimo į įstaigų tvarkomas sąskaitas valstybės išde“, kuriuo patvirtintas įstaigų, kurių valdomos lėšos perkeliamos į įstaigų tvarkomas sąskaitas valstybės išde, sąrašas ir lėšų perkėlimo grafikas, Valstybės išdo įstatyme nurodytos įstaigos naudojasi VIKSVA funkcinėmis galimybėmis ir atsidaro įstaigos tvarkomas sąskaitas valstybės išde bei tvarko jose laikomas savo lėšas. Atsižvelgiant į tai, kad įstaigos tvarkomas sąskaitas valstybės išde finansų ministro nustatyta tvarka¹ atidaro bei šiose sąskaitose laikomomis lėšomis disponuoja pati įstaiga, Valstybės išdo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad disponavimo įstaigų tvarkomose sąskaitose esančiomis lėšomis apribojimai ir išieškojimas iš įstaigų tvarkomose sąskaitose laikomų lėšų vykdomi *mutatis mutandis* taikant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 689 straipsnio nuostatas.

CPK 689 straipsnis numato, kad institucijos, turinčios teisę areštuoti ar priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas, vykdo šiuos veiksmus elektroninių ryšių priemonėmis per valstybės įmonės Registrų centro (toliau – RC) tvarkomą Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą (toliau – PLAIS). Mokesčių administratorius, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nustatytais būdais vykdydamas įstatymų suteiktus įgaliojimus, turi teisę vykdyti priverstinį mokestinių nepriemokų išieškojimą. Mokesčių administratorius įgyja teisę priverstinai išieškoti iš mokesčių mokėtojų mokestinę nepriemoką, kai yra šio įstatymo 105 straipsnio 1 dalyje nurodyti pagrindai. Taip pat Mokesčių administravimo įstatymo 95 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyta, kad mokesčių administratorius mokestinės prievolės įvykdymo užtikrinimui turi teisę teikti nurodymus kredito, mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigai nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš mokesčių mokėtojo sąskaitos (sąskaitų).

Iš asmenų, turinčių sąskaitas finansų įstaigose, priverstinis lėšų nurašymas arba pinigų išdavimo ir pervedimo apribojimai vyksta centralizuotai naudojant RC tvarkomą PLAIS. PLAIS sudaromos sąlygos visoms institucijoms, turinčioms teisę priverstinai išieškoti skolas iš Lietuvos ir užsienio juridinių asmenų (jų filialų ir atstovybių) ir fizinių asmenų, vienodai pateikti nurodymus kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms dėl pinigų nurašymo ar apribojimų ir užtikrinamas nurašymo nurodymų vykdymo eiliškumas, atsižvelgiant į šių nurodymų reikalavimų patenkinimo eilę. Pagal šiuo metu esantį teisinį reglamentavimą, vadovaudamasi CPK 689 straipsnio 9 dalimi, duomenis apie finansų įstaigose atidarytas sąskaitas RC teikia Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI).

¹ Įstaigų sąskaitų valstybės išde atidarymo, tvarkymo ir mokėjimų vykdymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. 1K-180 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymo įgyvendinimo“.

Sistemiškai įvertinus Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo, Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo, Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo nuostatas bei atsižvelgiant į tai, kad Finansų ministerija mokėjimo paslaugas teikia vykdydama Valstybės išdo įstatyme nurodytas funkcijas, Finansų ministerijai netaikytinos šių įstatymų nuostatos ir ji nelaikoma finansų rinkos dalyve, todėl Finansų ministerija nepatenka į „kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigų“ sąvokos apibrėžtį. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šiuo metu galiojanti CPK 689 straipsnio 9 dalies redakcija nesuteikia VMI teisinio pagrindo perduoti Finansų ministerijos pateikiamų duomenų apie valstybės išdo įstaigų tvarkomas sąskaitas RC – PLAIS tvarkytojui, o Mokesčių administravimo įstatymo nuostatos nesuteikia galimybės mokesčių administratoriui vykdyti priverstinį mokestinių nepriemokų išieškojimą (nurašymą) ir (arba) teikti nurodymą nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš valstybės išdo Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų atidarytų ir tvarkomų sąskaitų.

Siekiant užtikrinti, kad Finansų ministerijos pateikiamus duomenis apie valstybės išdo Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų atidarytas ir uždarytas sąskaitas VMI teiktų RC, taip pat užtikrinant galimybę mokesčių administratoriui tinkamai vykdyti nepriemokos nurašymo ar priverstinio išieškojimo, pinigų išdavimo ir pervedimo iš sąskaitų nutraukimo veiksmus ne tik iš „kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigų“, bet ir iš valstybės išdo valdytojos Finansų ministerijos, parengti CPK 689 straipsnio pakeitimo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 33, 63, 64, 95, 102 ir 106 straipsnių pakeitimo ir Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2805 9 straipsnio pakeitimo įstatymų projektai (toliau – Įstatymų projektai), nurodant valstybės išdo valdytoją Finansų ministeriją dėl Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų atidarytų ir tvarkomų sąskaitų.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Finansų ministerija.

Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Valstybės išdo departamento (direktorė Rasa Kavolytė, tel. +370 607 92 003) Mokėjimo operacijų ir sąskaitų valdymo skyriaus vedėja Živilė Grigienė, tel. +370 690 31 927, el. p. zivile.grigiene@finmin.lt, ir Mokėjimo operacijų ir sąskaitų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė Rimutė Kreivytė, tel. +370 639 84 268, el. p. rimute.kreivyte@finmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Pagal šiuo metu esantį teisinį reglamentavimą, vadovaudamasi CPK 689 straipsnio 9 dalimi, duomenis apie finansų įstaigose atidarytas sąskaitas RC teikia VMI, VMI pagal duomenų teikimo sutartį perduoda RC informaciją apie Lietuvos ir užsienio juridinių asmenų (jų filialų ir atstovybių) bei fizinių asmenų atidarytas ir uždarytas sąskaitas kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigose (finansų rinkos dalyvės). Finansų ministerija nėra kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga (finansų rinkos dalyvė), todėl ši CPK nuostata valstybės išdo Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų tvarkomų sąskaitų teikimui negali būti taikoma.

VMI informavo Finansų ministeriją, kad Valstybės išdo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nurodytas įpareigojimas nėra pakankamas teisinis pagrindas VMI perduoti iš Finansų ministerijos gautus duomenis RC (PLAIS tvarkytojui).

RC negaunant duomenų apie valstybės išdo esančias įstaigų tvarkomas sąskaitas, PLAIS nėra informacijos apie tokias sąskaitas, todėl Finansų ministerija neturi galimybės Valstybės išdo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nurodytų nuostatų dėl lėšų apribojimo ir išieškojimo vykdyti automatiškai naudodama PLAIS.

Pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą, VMI kaip mokesčių administratorė, teikia šiuos nurodymus kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms:

- nurodymus dėl mokestinės nepriemokos nurašymo iš asmens, laiduotojo arba garanto sąskaitos (sąskaitų) kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje – Mokesčių administravimo įstatymo 63, 64 straipsniuose ir 106 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktuose nurodyta tvarka;

- nurodymus nutraukti pinigų išdavimą iš mokesčių mokėtojo sąskaitos (sąskaitų) – Mokesčių administravimo įstatymo 95 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir 102 straipsnyje nurodyta tvarka.

Mokesčių administratorius, atlikdamas jam pavestas funkcijas, turi teisę gauti reikiamus duomenis ir dokumentus Mokesčių administravimo įstatymo 33 straipsnio 1 punkte nurodyta tvarka.

Mokesčių administratoriaus priimti nurodymai nustatyta forma² elektroninių ryšių priemonėmis per PLAIS pateikiami kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai ir automatizuotai vykdomi Civilinio proceso kodekso 689 straipsnio nustatyta tvarka. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga neturi teisės atsisakyti priimti elektroninėmis ryšių priemonėmis pateikto nurodymo nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš asmens sąskaitos (sąskaitų).

Šiuo metu galiojančios Mokesčių administravimo įstatymo nuostatos nesuteiktų teisių mokesčių administratoriams vykdyti nepriemokos nurašymą ar priverstinį išieškojimą, pinigų išdavimo ir pervedimo iš sąskaitų nutraukimo veiksmus iš valstybės išde Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų atidarytų ir tvarkomų sąskaitų, nes Finansų ministerija nėra kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektai parengti, siekiant:

1. užtikrinti teisinį reguliavimą, kuriuo remdamasi VMI galėtų Finansų ministerijos teikiamus duomenis perduoti RC – PLAIS tvarkytojui;

2. sudaryti sąlygas valstybės išdo valdytojais Finansų ministerijai Valstybės išdo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nurodytas nuostatas dėl lėšų apribojimo ir išieškojimo vykdyti automatiškai naudojant PLAIS;

3. išvengti teisinio neapibrėžtumo ir užtikrinti, kad mokesčių administratorius savo funkcijas dėl mokestinių nepriemokų išieškojimo ir mokestinės prievolės įvykdymo užtikrinimo galėtų vykdyti efektyviai, kai lėšos laikomos valstybės išde atidarytose ir tvarkomose Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų sąskaitose;

4. pagerinti įstaigų, kurių sąskaitos atidarytos valstybės išde, lėšų administravimą.

Įstatymų projektuose siūloma:

1. Papildyti CPK 689 straipsnio 9 dalį nuostata, kad PLAIS tvarkytojas gauna iš VMI duomenis apie valstybės išde Valstybės išdo įstatyme nurodytų įstaigų atidarytas ir uždarytas sąskaitas.

2. Pakeisti Mokesčių administravimo įstatymo 33 straipsnio 1 punktą, 63 straipsnį, 64 straipsnio 2 dalį, 95 straipsnio 1 dalies 3 punktą, 102 straipsnį, 106 straipsnį prie kredito, mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų papildomai nurodant Finansų ministeriją kaip valstybės išdo, kuriame Valstybės išdo įstatyme nurodytos įstaigos atidarė ir tvarko sąskaitas, valdytoją.

Įstatymų projektuose siūloma nustatyti aiškų teisinį reguliavimą, nes siūlomi pakeitimai:

1) suteiks teisinį duomenų perdavimo pagrindą – Finansų ministerija planuoja naudotis PLAIS, tačiau šiuo metu VMI neturi teisinės galimybės perduoti Finansų ministerijos teikiamų duomenų apie įstaigų tvarkomas sąskaitas, atidarytas valstybės išde, RC – PLAIS tvarkytojui;

2) atitiks Valstybės išdo įstatymo nuostatas – šio įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad „Disponavimo įstaigų tvarkomose sąskaitose esančiomis lėšomis apribojimai ir išieškojimas iš įstaigų tvarkomose sąskaitose laikomų lėšų vykdomi *mutatis mutandis* taikant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 689 straipsnio nuostatas.“;

² Formos patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. V-11 „Dėl formų patvirtinimo“.

- 3) mokesčių administratoriams įtvirtins aiškų teisinį pagrindą mokesčių administravimo ir kitoms teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti;
- 4) užtikrins sklandų skolų išieškojimą;
- 5) pagerins įstaigų, kurių sąskaitos atidarytos valstybės išde, lėšų valdymą – greitesnis skolų administravimas padidins šių įstaigų finansų valdymo efektyvumą, užtikrins operatyvesnį ir skaidresnį procesą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymų projektų priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įstatymų projektai neturės reikšmingos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti ir kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektuose nepateikiama naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės normoms.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymams įgyvendinti reikės priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. liepos 16 d. nutarimo Nr. 825 „Dėl Sumų, kurias draudžiama išieškoti iš kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje esančių lėšų, nustatymo ir taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. balandžio 19 d. įsakymo Nr. 1R-126 „Dėl Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir teisingumo ministras iki 2025 m. gruodžio 31 d. priima šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų neprireiks.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
